Grigore Constantinescu

Comuna

COTMEANA

PITEŞTI MMXV

COTMEANA

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 14 sate: **Cotmeana**; Bascovele; Buneşti; Costeşti; Dealu Pădurii, Drăgoleşti; Linteşti; Negeşti; Pieleşti; Sănduleşti; Spiridoni; Ursoaia; Vârloveni; Zamfireşti.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 30 km.
SUPRAFAŢĂ: 73,7 km^2.
POPULAŢIE: 2.148 locuitori [1.053 M + 1.095 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Codmeana (Cotmeana) – 1388 [6896] mai 20 (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 9)● **Negeşti** – 1533 [7041] aprilie 26 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. II, doc. 136)● ***Valea Bisericii** (lângă Negeşti) – 1532 [7040] septembrie 1 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. II, doc. 113).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Cotmeana.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Mircea cel Bătrân la 20 mai 1388, prin care dăruiește Mănăstirii Cozia, ctitoria sa de pe Olt, mai multe sate și îi închină Mănăstirea Cotmeana din Argeș.

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unor comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţilor: Bascovele, Buneşti, Drăgoleşti, Linteşti, Negeşti, Ursoaia şi Vârloveni este atestată prin unelte din silex aparţinând culturii de prund atribuite tipologic paleoliticului inferior.

TOPONIMIE:

- Bascovele – toponim cu formă de plural, având la origine antroponimicul bulgăresc *Baţko* + sufixul cu valoare posesivă *–ov*, atestând apartenenţa teritoriului unui proprietar eponim de etnie bulgară.
- Buneşti – toponim format pe baza antroponimicului *Bunea* (la origine, apelativul *bun* ≈ „bunic") + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- Costeşti – toponim format din eponimul *Costea* (atestat în documentele locale) + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- Cotmeana – nume topic de proveniență incertă. Nu este exclus ca toponimul să fie un ecou al contactului populației locale cu migratorii cumani. Atestarea sa documentară sub forma *Codmeana* relevă faptul că, în structura cuvântului, consoana protetică *d* a devenit *t*; vocala *o* din silaba inițială fiind reflexul aspectului bizantin al numelui poporului cuman. Potrivit tradiției orale, *Cotmeana* ar avea semnificația de „ospăț de seară", întrucât Mircea cel Bătrân obișnuia să ia cina, la ctitoria sa din localitate, amplasată pe itinerarul spre o altă ctitorie a voievodului, Mănăstirea Cozia. Ipoteza toponimistică nu este, însă, motivată etimologic !.
- Dealul Pădurii – toponim topografic, indicând aspectul exterior al locului pe care s-a constituit așezarea, format din apelativul *deal* + determinativul *pădure*.
- Drăgoleşti – toponim topografic format fie de la un apelativ slav *draga* ≈ „vale", fie de la un eponim *Dragu* + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- Linteşti – toponim format pe baza apelativului *linte* (Lens esculenta), devenit patronimic + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- Negeşti – toponim format din eponimul *Neagu* (la origine, apelativul *neg*) + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- Pieleşti – toponim format pe baza eponimului *Piele* (atestat în folclorul local), la origine un apelativ – *piele*, folosit ca poreclă + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.

- **Sănduleşti** – toponim provenit din eponimul *Săndulea* (consemnat în tradiţia locală) + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- **Spiridoni** – toponim care relevă apartenenţa familială a unei colectivităţi, pater familias fiind un *Spiridon*.
- **Ursoaia** – toponim format pe baza apelativului *ursoaică*, origine motivată prin tradiţia orală.
- **Vârloveni** – toponim social format pe baza apelativului *vârlă- vârlugă* (peşte), devenit poreclă *Vârlea*, pentru a designa „oameni iuţi" + sufixul *–eni*, care indică apartenenţa familială a locuitorilor.
- **Zamfireşti** – toponim format pe baza eponimului *Zamfir* + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Aşezările componente ale comunei amplasate în zona de interfluvii se caracterizează printr-o acută lipsă de apă, rezolvată, parţial, prin amenajarea unor lacuri cu „benturi" (gropi, de regulă, de formă dreptunghiulară în care se colectează apa provenită din ploi şi zăpezi), lacuri flancate de fântâni. Arhitectura populară tradiţională este caracteristică platformei Cotmeana, zonă în care se menţin tipurile vechi de case, joase, cu foişor de tip vâlcean sau argeşean. Majoritatea caselor de acest gen au temeiele fixate direct pe lespezi mari de piatră plasate la colţurile construcţiilor edificate din bârne de stejar cioplite, care sunt încheiate „stâneşte". În cazul construcţiilor amplasate în teren denivelat, temelia este supraînălţată prin zid de piatră şi cărămidă.

Portul popular tradiţional, costumul femeiesc, în special, relevă influenţe ale costumului argeşean şi vâlcean.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Arnăuţeasca, Auleana, Brâul bătrân, Brâul lui Davila, Cazacul, Ceasul, Creiţele, Lezeasca, Mândruliţa, Oiţele, Orjanca, Resteul de la Vâlcele, Ruşeasca, Tărăşelu, Ungurească, Ungurica.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

Comuna Cotmeana este intim asociată cu celebra Mănăstire Cotmeana, ctitorită de voievodul Mircea cel Bătrân [1386-1418], dar şi cu Mănăstirea Bascovele – obiective turistice de un real interes pentru căutătorii de comori arhitecturale şi istorice ale neamului românesc.

✚**Mănăstirea Bascovele** –[▲]– din satul Ursoaia, cuprinde: biserica, anexele, zidul de incintă cu poarta-clopotniţă. Biserica «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului» ctitorită, în 1695, de marele comis Şerban Cantacuzino, fiul vel spătarului Drăghici Cantacuzino, şi soţia sa, Mariia, „ca chinovie de maici"; dărâmată de cutremurul din anul 1838, a fost refăcută din temelie, prin stăruinţa stareţei Platonida Căzănescu, în 1843, „cu cheltuiala lui Ştefu1 Nicolau, din neam grec, crescut din mica copilărie în Mănăstirea Govora, şi cu soţia, Paraschiva, născută în oraşul Piteşti". Biserica a fost trăznită în 1869; acoperişul care a ars compelet, a fost refăcut în cursul aceluiaşi an. După desfiinţarea mănăstirii în 1883, de către Ministerul Cultelor, sub pretextul că se află în ruină, a devenit biserică de mir a satului Ursoaia. Odată cu reînfiinţarea mănăstirii, în 21 februarie 1932, de către episcopul Nichita Duma, la insistenţa pr. Ioan Bălăşescu, care a cedat 5 ha teren pentru nevoile mănăstirii, biserica a fost renovată [1932-1936], concomitent cu refacerea chiliilor. În 1940-1943, a fost construită turla Pantocratorului şi pridvorul a fost închis, lateral, cu vitralii colorate. Biserica este de plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată şi pridvor cu arcade festonate sprijinite pe coloane şi masive de zidărie. Pictura actuală a fost realizată, în anii 1948-1950, de Theodor Petrescu, originar din Tutana. În clădirile anexe, s-a amenajat un cămin-spital. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Minei [1845], Ceaslov [1850], Tipic [1851], Evanghelie [1852], Mineie [1852], Penticostar [1856], Cazanie [1857], Evanghelie [1865], Octoih [1865] ş. a. Reintegrată în circuitul mănăstiresc în anul 1993.

✚**Mănăstirea Cotmeana** –[▲]– considerată „cea mai veche biserică de mănăstire ce se păstrează", este „un monument reprezentativ pentru perioada marilor experienţe şi eforturi de asimiliare ale arhitecturii munteneşti din secolul al XIV-lea". Biserica mănăstirii a fost începută ante 1385, de Radu I, domnul Ţării Româneşti, şi definitivată de

către Mircea cel Bătrân în 1387-1389. În 1711, au fost înlocuite ancadramentele de piatră ale ferestrelor şi uşii de intrare în naos, cu cheltuiala voievodului martir Constantin Brâncoveanu, iar, în 1777, ieromonahul Ilarion şi egumenul Coziei, Sofronie, lărgesc pronaosul şi adaugă, pe latura nordică, un pridvor cu arcade. Restaurările efectuate de Direcţia Monumentelor Istorice în: 1922-1924, 1959 şi 1972, concomitent cu consolidarea monumentului, au relevat formele originare ale locaşului de cult. Partea cea mai veche – edificată în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân – cuprinde naosul, absida altarului şi absidele laterale. În decorarea arhivoltelor firidelor paramentului din cărămidă aparentă, au fost utilizate, pentru prima oară în Ţara Românească, discuri ceramice colorate în cafeniu şi verzui, decoraţie specifică unor construcţii ecleziastice din secolul al XIV-lea. Decorul exterior este amplificat prin cornişe zimţate, dispuse în retragere. Dimensiunile relativ reduse ale bisericii se înscriu într-un plan triconc, construcţia fiind, de fapt, o navă amplificată, în zona naosului, cu două abside laterale.

În turnul-clopotniţă amplasat, la vest de biserică, în anul 1857, se află cel mai vechi clopot din Ţara Românească, datând din anul 1385, dăruit mănăstirii de jupanul Dragomir. Destinat topirii, în 1916, de către trupele germane de ocupaţie, pentru a fi transformat în material de război, clopotul – în greutate de 527 kg – a fost salvat, prin intervenţia disperată a pr. Ion Vasilescu adresată autorităţilor, avizul fiind obţinut în urma unei expertize germane care a confirmat valoarea documentară a clopotului.

Uşile de lemn „somptuos decorate cu motive vegetale într-o viziune de brocart" se păstrează la Muzeul de artă al României din Bucureşti.

Zidurile de incintă ale aşezământului religios erau prevăzute cu goluri de tragere, turnul-clopotniţă dominând spaţiul, prin dimensiunile sale.

Pictura murală originară în frescă, conservată fragmentar, a fost acoperită cu o pictură de factură artistică modestă în anul 1855. Reprezentarea principalului ctitor, Mircea cel Bătrân, interesează, în special, prin cnemida pe care este redată stema cu vultur bicefal, relevându-se ascendenţa princiară a voievodului. În Evul Mediu, Mănăstirea Cotmeana a constituit un renumit centru de copişti; remarcându-se, dintre ei, prin perfecţiunea artei miniaturizării, Gheorghe egumenul, care, în 1716, copia «Istoria Athosului». O refacere de amploare a Ansamblului monahal Cotmeana a fost efectuată, în perioada anilor 1990-2005, sub coordonarea egumenului Ioasaf Boiciuc: construirea unei biserici, refacerea Casei domneşti, a trapezei, reconstruirea corpului de chilii şi anexelor gospodăreşti în spiritul arhitecturii originare. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [1776-1780], Psaltire [1780], Cazanie [1792], Penticostar [1800], Octoih [1811], Triod [1816], Penticostar [1820], icoane pictate pe lemn în sec. XIX, disc, steluţă, copie, linguriţă ş. a. Obiectele descoperite în cursul cercetărilor arheologice (discuri ceramice ornamentale, teracote, olane din sec. XIV-XVI, precum şi un tezaur monetar compus din 11 monede turceşti de aur şi 103 monede austriece de argint [sec. XVIII] sunt expuse la Muzeul judeţean Argeş din Piteşti. Devenită biserică de mir a satului, a fost reînfiinţată, în anul 1999, ca mănăstire de călugări.

✚**Biserica** «Naşterea Maicii Domnului» **Drăgoleşti** [1892-1910]~ctitorită de Gheorghe Drăguşin, cu contribuţia „în muncă şi bani" a credincioşilor din cătunele: Drăgoleşti, Buneşti şi Buzoeşti •intervenţii: consolidare [1946]; subzidire, consolidare cu centuri metalice, reînvelire [1957-1965] •pictură murală: anonim [1910]; repictare de Theodor Petrescu-Tutana [1946].

✚**Biserica** «Sf. Nicolae» **Drăguţeşti** [1914-1931]~ctitorită de obştea satelor: Costeşti, Dealul Pădurii, Spiridoni •intervenţii: refacerea şarpantei [1965] •pictură murală: Grigore Pelinescu, Nicolae Tomescu, Laurenţiu Cosmescu şi Emil Bădulescu [1931].

▬ Biserica de lemn «Cuvioasa Paraschiva» Drăguţeşti [1814] a fost strămutată, în 1968, la Goleşti, pe terenul Muzeului pomiculturii şi viticulturii din România.

✚**Biserica** «Adormirea Maicii Domnului» **Grajduri** –[▲]– construită, începând cu anul 1795, cu cheltuiala clucerului Ion Untaru, din Slătioarele-Crucişoara şi a „robilor lui Dumnezeu: Stănislava, Preda, Iordache, Mihail Sibiceanu, Ioan ereu, Ioana eriţa, Thoma ereu, Niaga eriţa, Mathei ereu, Stana eriţa, Gheorghe ereu, Mariia eriţa" menţionaţi în pomelnicul din proscomidiar. În anul 1759, „Biserica era terminată de zid, dar numai altarul a

fost tencuit şi zugrăvit, pentru că ctitorul principal, Ion Untaru, a fost prădat de hoţi şi a murit.". Şarpanta acoperişului, foarte accentuată, a fost făcută, în 1850, biserica fiind învelită cu şiţă; s-a construit o turlă din lemn de secţiune pătrată cu acoperiş piramidal şi s-a pardosit, cu cărămidă, biserica. Locaşul de cult a fost definitivat în 1870, prin adăugarea pridvorului surmontat de o turlă-clopotniţă. Reparaţii ulterioare au fost efectuate în: 1934 (înveliş din şiţă de brad), 1938 (subzidiri), 1958 (închiderea pridvorului).

Biserica prezintă un plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată şi pridvor închis. Pictură murală originară realizată în 1870. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Triod [1731], Minei [1778], Penticostar [1805], Octoih [1846], Mineie [1852], Liturghier [1859], Triod [1887], Ceaslov [1892], Tipic [1893], o icoană pe lemn pictată în sec. XIX, un epitaf pictat de N. D. Ionescu [1890] ş. a.

✚Biserica «Cuvioasa Paraschiva» Linteşti [1893-1895]~ctitorită de: Ioan Angelescu, Gheorghe Angelescu, Alexandru Dumitru Tulea, pr. I. Melcescu ş. a. •intervenţii: repararea şarpantei acoperişului [1967] •pictură murală: Ilie Leuleanu [1895], înmormântat în cimitirul satului.

✚Biserica «Sf. Nicolae» Linteşti [1895-1902]~ctitorită de pr. I. Pilescu, Gheorghe Anghelescu •pictură murală: Ion Vinescu şi Gheorghe Botoricescu [1902].

✝Monumentul eroilor: **Cotmeana** [1916-1918; 1941-1945]; (1975) – în cimitirul satului Cotmeana.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 162 locuitori ai comunei Cotmeana, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [1], Primul război mondial [60], Al doilea război mondial [101].

⚔Momente de istorie locală

În cursul desfășurării operațiunilor militare din Primul război mondial , în Cotmeana, a fost instalat „cartierul" Diviziei 13 Infanterie, la 13 noiembrie 1916 pentru 24 de ore, fiind dislocat, datorită intensificării atacurilor inamice, mult în spatele frontului.

☙ IN MEMORIAM ☙

✪ **DRĂGUŞIN N. VALERIU** [1942-2001], născut în Bascovele; preot cărturar, profesor universitar de teologie, protoiereu la Pitești; scriitor. Autor al volumelor: «Formare și trăire duhovnicească în lumina Sfintei Evanghelii după Matei» (teză de doctorat) [2001]; «Marea vieţii» [1999], «Trepte spre cer» [2002].

✪ **NEGOESCU ION** [1935-1999] – fiul învăţătorului Marin Negoescu din Bascovele. Profesor universitar la Academia de studii economice din Bucureşti [1962-1999]; doctor în economie, autor al studiilor: «Logica înregistrărilor contabile» [1997], «Bazele contabilităţii» [1998], «Contabilitatea întreprinderii» [1999], «Perfecţionarea contabilităţii producţiei în industria poligrafică prin folosirea tehnicii moderne de calcul», precum şi a circa 250 articole de specialitate.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 188-189; Idem– *Mănăstirea Bascovele*, www.google.ro, calameo.1227548; Idem– *Mănăstirea Cotmeana*, www.google.ro, calameo.1227548; Idem– *Bisericile de lemn din judeţul Argeş – monumente de arhitectură*, www.google.ro, calameo.1227548

Constantin Augustus Bărbulescu, Ioasaf Boiciuc– *Cotmeana*, Bucureşti, 2004.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

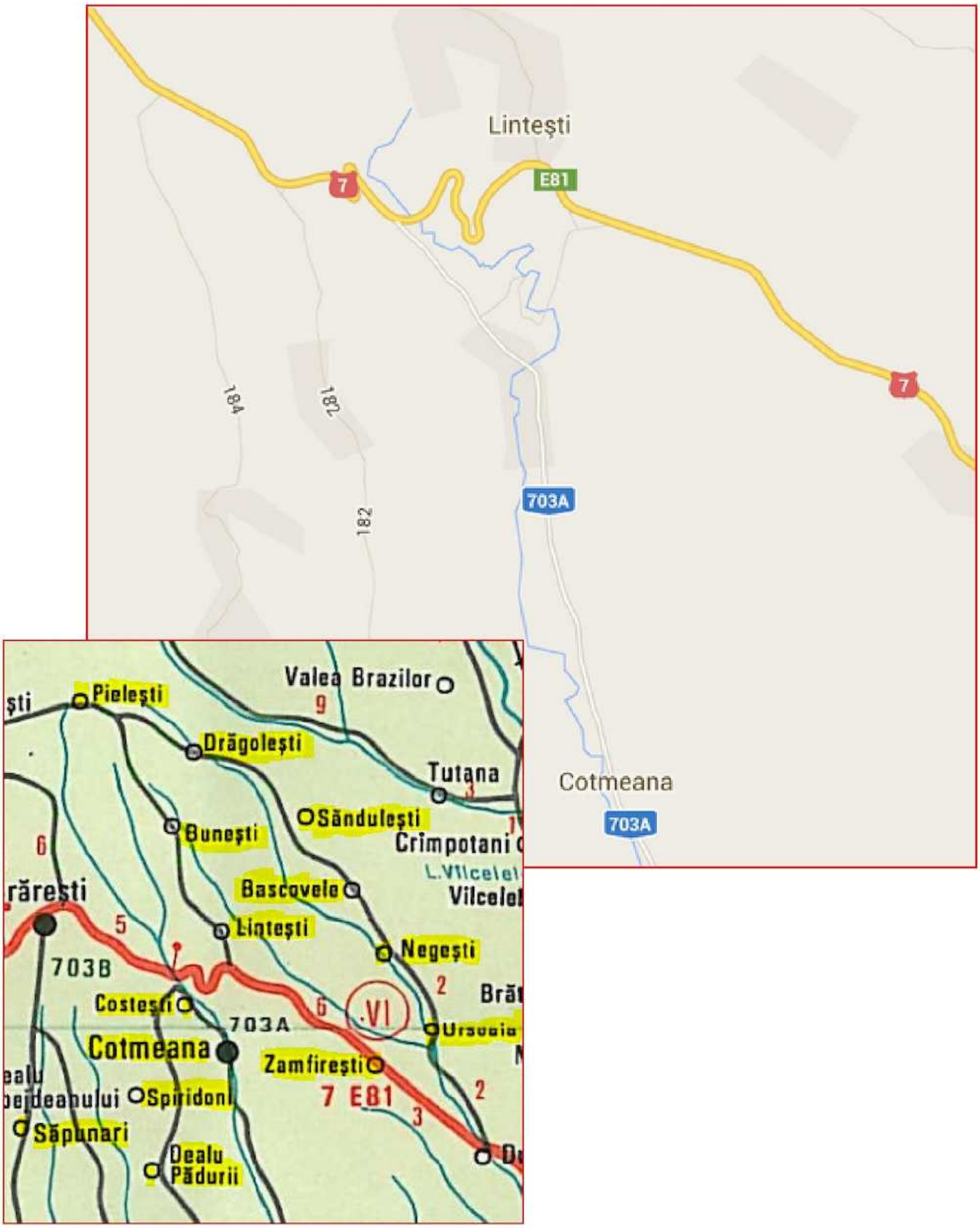
Lintești
E81
7
703A
184
181
182
Valea Brazilor
9
Pielești
Drăgolești
Tutana
3
Sănduleşti
Crimpotani
Bunești
6
Bascovele
Vilcelei
Lintești
5
Negești
703B
2
Costești
6
VI
703A
Cotmeana
Zamfirești
7 E81
3
Spiridoni
Săpunari
Dealu
Pădurii
Cotmeana
703A

PRIMĂRIA COMUNEI COTMEANA.

MĂNĂSTIREA COTMEANA.

SISERICA MĂNĂSTIRII COTMEANA.

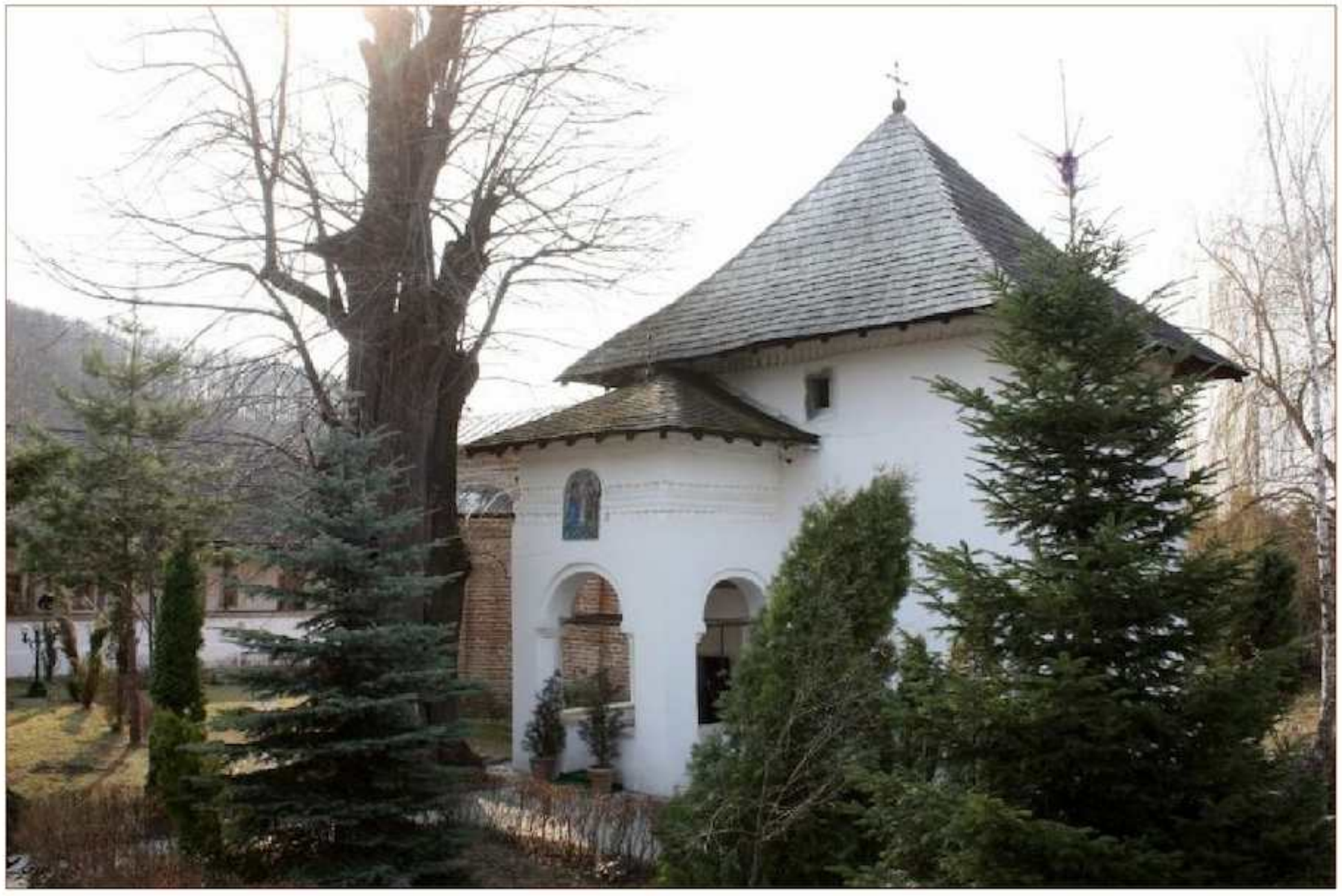

BISERICA MĂNĂSTIRII COTMEANA.

ANCADRAMENT FEREASTRĂ.

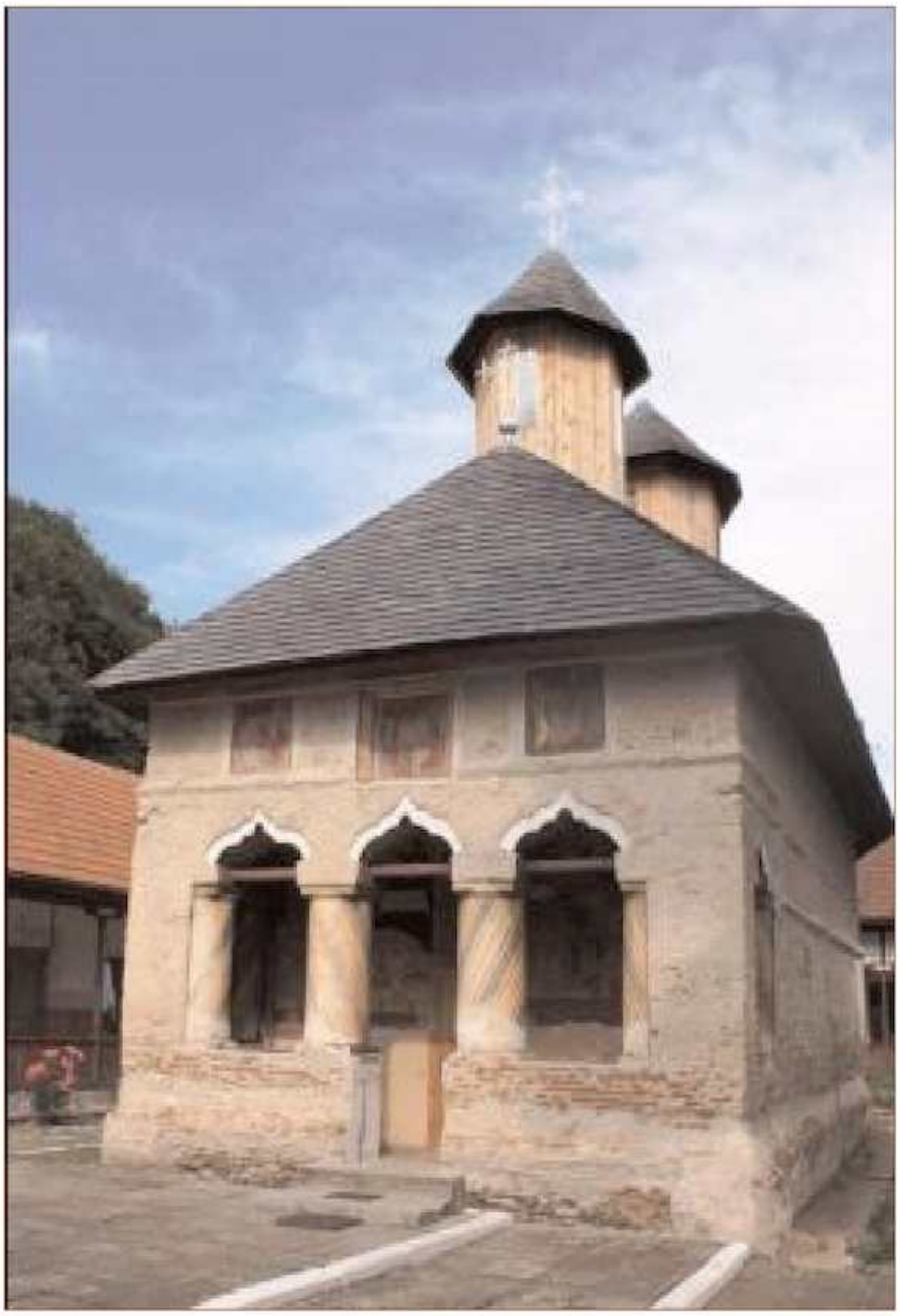

SISERICA MĂNĂSTIRII BASCOVELE.

BISERICA DE LEMN DRĂGUŢEŞTI
TRANSFERATĂ ÎN
MUZEUL POMICULTURII SI VITICULTURII DIN ROMÂNIA..

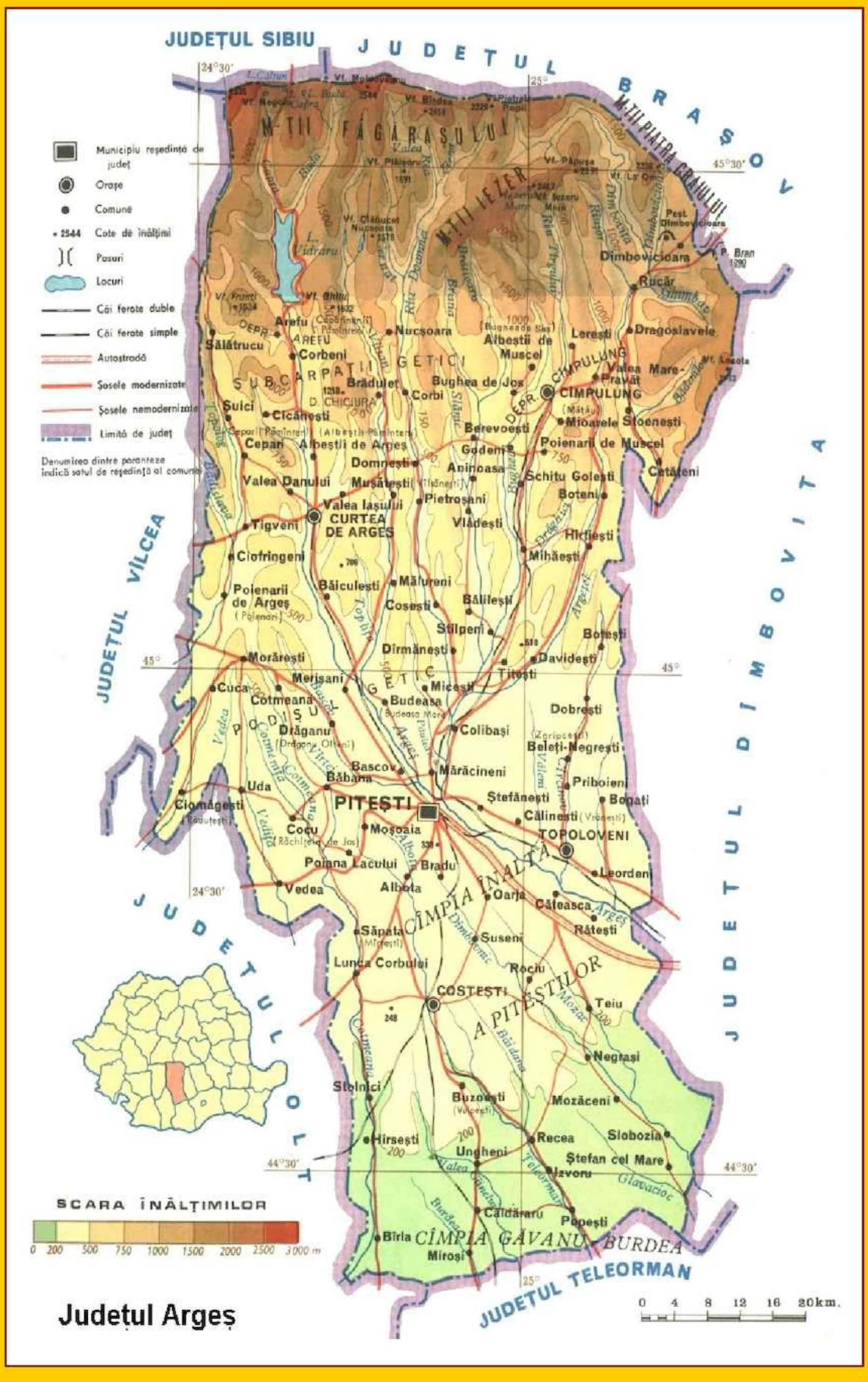

Județul Argeș